

UNIwersYTET GDAŃSKI
WYDZIAŁ NAUK SPOŁECZNYCH
INSTYTUT POLITOLOGII

PRACA DOKTORSKA

**Polityka państw Grupy Wyszehradzkiej wobec mniejszości
narodowych, etnicznych i językowych**

mgr Mateusz Babicki

342254

Praca doktorska wykonana pod kierunkiem prof. UG dr. hab. Jacka Tebinki
oraz promotora pomocniczego dr Sylwii Mrozowskiej w Zakładzie Historii
Najnowszej i Myśli Politycznej Instytutu Politologii WNS UG

Gdańsk 2015

Spis treści

Wstęp	5
I. Naród – narodowość – mniejszości narodowe, mniejszości etniczne i językowe – uwagi teoretyczne	23
1.1. Rys historyczny zagadnienia polityki narodowościowej państw. Definicje narodu, mniejszości narodowych, etnicznych i językowych	23
1.2. Międzynarodowe koncepcje regulacji statusu mniejszości narodowych, etnicznych i językowych	29
1.3. Modele polityki narodowościowej państw	36
1.4. Rola prawa międzynarodowego i organizacji międzynarodowych	39
1.5. Kwestia mniejszości narodowych, etnicznych i językowych w ramach OBWE	42
1.6. Prawa mniejszości narodowych, etnicznych i językowych w Radzie Europy	48
1.7. Sprawy mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego w polityce Unii Europejskiej	53
1.8. Traktaty bilateralne	57
1.9. Podsumowanie	59
II. Sytuacja narodowościowa w państwach środkowoeuropejskich w latach 1985 – 1993	63
2.1. Ewolucja stosunków narodowościowych w XX wieku – aspekt historyczno-polityczny	63
2.2. Sytuacja mniejszości narodowych i grup etnicznych po II wojnie światowej i w okresie rządów komunistycznych w latach 1945 – 1989	80
2.3. Polityka władz komunistycznych wobec ludności romskiej	90
2.4. Transformacja ustrojowa w latach osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych a sytuacja mniejszości narodowych, etnicznych i językowych	94
2.5. Polityka narodowościowa w Europie Środkowej z punktu widzenia społeczności międzynarodowej	102

2.6. Kwestia mniejszości narodowych w programach parlamentarnych i pozaparlamentarnych partii politycznych, a nastawienie społeczeństw	106
2.7. Podsumowanie	108
III. Ochrona praw mniejszości jako element przemian demokratycznych oraz integracji z Europą Zachodnią	111
3.1. Prawa mniejszości w polityce krajowej i zagranicznej Czech, Węgier, Słowacji i Polski na przełomie XX i XXI w.	111
3.2. Ochrona mniejszości narodowych, etnicznych i językowych – realizacja standardów UE, OBWE i Rady Europy w zakresie praw mniejszości	127
3.3. Zmiany w ustawodawstwie Republiki Czech, Rzeczypospolitej Polskiej, Republiki Słowacji oraz Republiki Węgier w zakresie przestrzegania praw mniejszości.....	134
3.4. Podsumowanie.....	145
IV. Ochrona praw mniejszości narodowych, etnicznych oraz językowych w okresie poakcesyjnym.....	148
4.1. Krajowe i wspólnotowe działania na rzecz ochrony i podtrzymywania tożsamości narodowej, kultury i języka mniejszości.....	148
4.2. Programy na rzecz wspierania społeczności romskiej w krajach Europy Środkowej	163
4.3. Wspieranie dialogu międzykulturowego i różnorodności etnicznej oraz zwalczanie zjawisk rasizmu, ksenofobii i nietolerancji	176
4.4. Podsumowanie	185
V. Mniejszości narodowe i etniczne w państwach Grupy Wyszehradzkiej na przełomie pierwszej i drugiej dekady XXI wieku	187
5.1. Sytuacja narodowościowa w Polsce, Czechach, na Słowacji i na Węgrzech po podpisaniu Traktatu Lizbońskiego i rozszerzeniu strefy Schengen (13 oraz 21 grudnia 2007 r.)	187
5.2. Poakcesyjna polityka narodowościowa krajów Grupy Wyszehradzkiej	191
5.3. Postawa partii politycznych wobec kwestii mniejszości narodowych, etnicznych i językowych oraz imigrantów w krajach Europy Środkowej po wejściu do UE.	205
5.4. Przyszłość mniejszości na obszarze Europy Środkowej oraz ich miejsce w polityce krajowej i zagranicznej państw.....	208
5.5. Podsumowanie.....	210

VI. Potencjalne perspektywy statusu oraz znaczenia mniejszości narodowych i etnicznych w „starej” i „nowej” Europie w XXI w.....	212
6.1. Mniejszości narodowe, a światowa społeczność obywatelska.....	212
6.2. Potrzeba wspierania mniejszości narodowych i etnicznych oraz nauczania na ich temat w krajach Grupy Wyszehradzkiej. Rola organizacji międzynarodowych i rządów państw	215
6.3. Znaczenie mniejszości narodowych i etnicznych w Europie Centralnej dobie XXI wieku	224
6.4. Reprezentacja polityczna grup etnicznych w Polsce, Czechach, na Słowacji i na Węgrzech. Partie polityczne, ruchy społeczne oraz autonomia kulturalna i terytorialna.....	229
6.5. Przyszłość języków oraz kultury mniejszości narodowych i społeczności regionalnych na terenie Europy Środkowej	235
6.6. Mniejszości w mediach a ich wizerunek w świadomości społeczeństw środkowoeuropejskich	238
6.7. Podsumowanie	239
Zakończenie	241
Wykaz skrótów	251
Bibliografia	253
Akty prawne, dokumenty i raporty.....	253
Monografie naukowe i prace zbiorowe	258
Artykuły i rozprawy naukowe	265
Strony internetowe.....	283